

non subsistent, id est, non tolerabunt, et ideo deficient et morientur, sic tamen ut nunquam mortem finiant. Sed prior expositio est conformior verbis textus hebraici.

Vers. 12. 12. VIR LINGUOSUS NON DIRIGETUR IN TERRA, VIRUM INJUSTUM MALA CAPIENT IN INTERITU.

Predicit Propheta poenas aeternas impiorum; nunc addit de penis etiam hujus vite: «Vir, inquit, linguosus non dirigetur in terra,» id est, vir promptus ad loquendum, mendax, adulator, detractor, conviciis assuetus, rixosus, non prosperabitur in terra; ejusmodi enim odio, ut plurimum, habentur tum a bonis, tum a malis. Ideo praecipit S. Jacobus: «Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, et tardus ad iram,» Jac. cap. 1. «Virum injustum mala capient in interitu,» non solum non dirigetur, nec prosperabitur vir linguosus, ac per hoc injustus; sed mala, quae illum capient, non erunt ad premium patientiae; ut iustis esse solent, sed ad interitum sempiternum. Illud, *capient*, in graeco et in hebreo est *venabuntur*; proinde exponendum est: *capient*, ut praedam, vel ut venationem de improvviso, et non expectatam. Sic enim viri iniusti dum intenti sunt, ut capiant et spolient iustos, ipsi nihil tale metuentes capiuntur a diabolo, ut fere a venatore; nec solum a diabolo, sed etiam miseris multis, anxietatibus, sollicitudinibus, timoribus, amoribus capiuntur; sed hoc interest inter bonos et malos, quod bonis «omnia cooperantur in bonum,» et ad vitam; malis omnia cooperantur ad interitum et miseriam sempiternam. Illud, *in interitu*, in hebreo et graeco habetur, *in interitum*; proinde vel in latina editione est error librariorum, vel in *interitu* debet accipi pro *ad interitum*. Posset quidem sic exponi hic locus: «Injustum mala capient in interitu,» id est, quando morietur injustus, tunc eum mala capient; et sic videtur intellexisse S. Hilarius, qui exponit hunc locum de Juda, quem mala ceperunt in interitu, quia se ipse suspensio enecavit; prior tamen expositio, quae est SS. Chrysostomi et Augustini, magis convenit textui graeco et he-

braico. Quidam modernus per vocem hebraicam לִמְדוּתָא, contendit esse verendum *celeriter*, ut sensus sit: *Injustum mala capient celeriter*, et allegat quamdam versionem apud Chrysostomum. Sed Septuaginta et S. Hieronymus verterunt *interitum*, et moderni etiam linguae hebraicae periti vertunt, *ad expulsionem*; quod idem est cum *interitu*, in quo anima expellitur a corpore, et homo expellitur a vita. Omnes Patres, imo omnes alii tractatores intelligunt per eam vocem, *interitum*, aut *ruinam*; denique S. Joannes Chrysostomus non adducit illam novam translationem ad hunc versiculum, sed ad superiorem: quare caret omni fundamento expositio moderni, sed aliqui docti expositoris.

13. COGNOVI QUIA FACIET DOMINUS JUDICIUM INOPIS, ET VINDICTAM PAUPERUM. Vers. 13.

14. VERUMTAMEN JUSTI CONFITEBUNTUR NOMINI TUO, ET HABITABUNT RECTI CUM VULTU TUO. Vers. 14.

Concludit certam esse liberationem et felicitatem iustorum, ut etiam supplicia et miseriam impiorum. «Cognovi, inquit, quia faciet Dominus iudicium inopis,» id est, certo scio, tum ab experimento proprio, tum ab exemplis majorum, tum ab ipsa Dei iustitia et promissis, curae esse Deo viros humiles et pauperes, qui etiam divitiae forte affluant, non apponunt illis cor ut ad res proprias, sed oeconomos Dei se esse intelligunt. «Cognovi, inquit, quod Dominus» sine dubio iustissime iudicabit causas pauperum suorum, et vindictam faciet illorum, puniens digna animadversione persecutores eorum. Ipsi autem «iusti confitebuntur nomini Domini,» non sibi tribuentes innocentiam, sed gloriam dantes gratiae ejus; vel etiam «confitebuntur,» id est, laudabunt in aeternum Dominum, sicut in aeternum habitabunt in domo ejus cum vultu ipsius, videntes eum facie ad faciem, et fruentes visione ejus. *Habitare cum vultu Dei* est eum videre, et cognoscere sicuti est: ex vultu enim persona cognoscitur; nam si totum hominem videas, vultu solo excepto, non eum cognoscēs; sin autem vulum solum videas, reliquum corpus non videas, omnino cognoscēs.

Habitare cum vultu Dei quid sit.

PSALMUS CXLI

SECUNDUM HEBRAEOS.

V. v. — Psalmus David.

1. Domine, clamavi ad te, exaudi me: intendente voci meae, cum clamavero ad te.

2. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum.

V. s. h. — Canticum [h. Psalmus] David.

Domine, clamavi ad te, festina mihi: exaudi [h. auribus percipe] vocem meam clamantis ad te.

Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum [h. palmarum] sacrificium vespertinum.

3. Pone, Domine, custodiam ori meo, et os meum circumstantiae labii mei.

4. Non declines cor meum in verba malitiae, ad excusandas excusationes in peccatis.

Cum hominibus operantibus iniquitatem, et non communicabo cum electis eorum.

5. Corripiet me justus in misericordia, et increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.

Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum. 6. Absorpti sunt juncti petrae iudices eorum.

Audient verba mea quoniam potuerunt. 7. Si cut crassitudo terrae erupta est super terram.

Dissipata sunt ossa nostra secus infernum.

8. Quia ad te, Domine, Domine, oculi mei: in te speravi, non auferas animam meam.

9. Custodi me a laqueo, quem statuerunt mihi, et a scandalis operantium iniquitatem.

10. Cadent in retiaculo ejus peccatores: singulariter sum ego, donec transeam.

Pone, Domine, custodiam ori meo: serva paupertatem laborum meorum.

Ne declines cor meum in verbum malum, volvere cogitationes impias cum viris operantibus iniquitatem: neque comedere in deliciis eorum.

Corripiat me justus in misericordia, et arguet me, oleum amaritudinis non impinguet caput meum:

Quia adhuc oratio mea pro malitiis eorum: sublata sunt juxta petram iudices eorum, et audient verba mea, quoniam decora sunt.

Sicut agricola cum scindit terram: sic dissipata sunt ossa nostra in ore inferni [al. inferi].

Quia ad te, Domine Deus, oculi mei: in te speravi, ne evacues animam meam.

Custodi me de manibus laquei, quem [al. quod] posuerunt mihi: de offendiculis operantium iniquitatem.

Incident in rete ejus impii: simul autem ego transibo.

Argumentum. — Difficillimum intellectu carmen ad persecutionem Saulis referri potest, sive quum Davides in spelunca Engediana ad interficiendum Saulum a comitibus instigatus fuit; sive quum, audita Sauli morte, illius occisorem interfici jussit. Ewaldus ita dividit: vers. 1-2, 3-7, 8-10. Maurer vero: Strophae tres: vers. 1-4, audi preces meas, Jova; ne quid dicere me sinas tibi contrarium, ne delabi me sinas ad facinora improborum, allectum nefandis illorum epulis; 5-7, non est, quod non laetetur Deo meo; imo si praecipites dentur istorum principes, tunc me grata canentem audietis, quamquam nunc quidem ossa nostra terram tegunt; 8-10, defende me, Jova, ab illorum insidiis, pereant suis ipsorum artibus, me salvo et incolumi.

1. Carmen Davidis.

Jova, invoco te, festina ad me, audi vocem meam, quum voco ad te.

2. Dirigatur oratio mea pro suffimento coram te, elatio manuum mearum (preces meae) pro sacrificio vespertino.

3. Pone, Jova, custodiam ori meo, custodiam age ad valvam laborum meorum.

4. Ne declines cor meum ad rem malam, ad patrandum facinora in impietate (impie) cum viris facientibus scelus, neve comedam de cupediis eorum.

5. Tundat me Justus (Deus): benevolentia est, et castiget me: oleum capitis est, quod non renuet caput meum; quod si iterum castiget me, nec irritabor, sed preces meae manent in malis eorum (dum mali sunt).

6. Dimissi sunt (liberi et incolumes) per latera petrae principes eorum, et audiverunt verba mea esse suavia.

7. Ut si quis findit et secat in terra,
sparsa sunt ossa nostra ad oras orci.
8. Nam ad te, Jova, Domine, *directi sunt oculi mei*;
in te confido, ne effundas vitam meam.
9. Serva me a laqueo, *quem* ponant mihi,
atque a tendiculis maleficorum.
10. Cadant in retia *quisque* sua improbi,
omnia (pericula) ego donec pascierio (evasero).

NOTE.

Vers. 2. *Dirigatur*: Hengstenberg, *decoctur*; Maurer, *paratae sunt preces meae*, etc., i. e. nunquam intermitto preces ad te fundere, quemadmodum singulis diebus stato tempore, mane et vespere, thymiamata tibi offeruntur. *Vespertinae* tantum oblationis mentio fit, sive quia matutina solemniore erat, sive quia vesperi has preces Davides fecit ad Deum; simplicius alii de matutino simul sacrificio interpretantur *evadepzav*. — Vers. 3. *Pone*, etc., ne quid impatienter aut temere adversus te et homines effutiam. — Vers. 4. *Declines*, delabi sinas. — Vers. 5. *Benevolentia*, beneficii loco hoc sum habiturus. *In malis eorum*, dum illi male agunt. — Vers. 6. Cf. I Sam. xxi, 1; xxiv, 1. — Vers. 7. Ut glebe, quas findit et secat arator, ita ossa nostra, etc. Versiculos 5-7 ita interpretatur Hengstenberg: *Percutit me justus Deus miser corditer et reprehendit me, oleo tamen capitis non abstinuit* (a כִּי, fut. high. pro כִּי, propr. removeat) *caput meum*; si adhuc (nimis) affligunt me inimici mei, tunc oratio mea adversus eorum *pravitates*. *Præcipit* buntur in petram *judices* (principes) eorum, et tunc audient verba mea quia dulcia, eos hortabor ad Jovam agnoscendum et colendum. *Sicut sulcans et findens terram*, ut deinde germinet semen et fruges producat, ita *sparsa sunt ossa nostra ad oras orci*, non ut omnino moriar, sed ut post castigationem reflorescam. Nam, vers. 8, etc. Maurer vero: *Tundit* (punit) *me justus* (Deus) *elementer et castigat me*, i. e. etiamsi Jova me punit, tamen poena me afficit levi, merito minori. *Oleum capitis non est quod recuset caput meum*, non est quod desinam in ipsius honorem ungere caput, et participem me faciam epularum sacrificium in honorem falsorum deorum instructorum (vers. 4). *Quando magis etiam*, si me castiget severius Jova, *preces meae sunt* (manent) *in malis illorum*, dum illi male agunt. *Si dejecti* (precipitati) *fuertint ad se per latera petrae* (pone genus apud Judeos et Romanos usitatum) *principes eorum* (improbiorum) qui nos ad colendos deos committentes impellunt (vers. 4), *tunc audient isti* improbi *verba mea esse suavia*, audient me grata canentem, erumpentem in voces letas, non deorum falsorum, sed Dei veri, qui nos liberaverit, in honorem. *Ut si quis findit et secat in terra*, longas facit series sulcorum, sic ossa nostra longa serie sparsa sunt voranda ori (faucibus) orci. — Vers. 8. Nam: redit ad sententiam vers. 4 et 5 expressam. Vel verte *sed*, utpote post negationem. *Effundas*, propr. *demoles*, *evacues*, puta vita, prosperitate aut spe. — Vers. 9. *Laqueo*, propr. *manibus* (potestate) *retis*. — Vers. 10. Vel, *omnes simul istos dum transeam, aufugiam*, propr. *stimul ego atque vel dum*, etc.

BELLARMINI EXPLANATIO.

PSALMUS CXL.

TITULUS ET ARGUMENTUM.

Psalmus David.

Psalmus Hic Psalmus ejusdem argumenti est cum superiore. Notat autem S. Joannes Chrysostomus, decreto Psalmi dici solitum hunc Psalmum quotidie ad Vesperas, quemadmodum Psalmus LXXI dicitur quotidie ad Laudes matutinas. tas ad Uterque igitur est ardens oratio ad Deum, sed ille matutinus fugat tenebras noctis, et conciliat nobis solem iustitiae: *Vespertinus* iste vespertinus abstergit maculas peccatorum interdu contractas, ut securi requiescamus in nocte.

EXPLICATIO PSALMI.

Vers. 1. 4. DOMINE, CLAMAVI AD TE, EXAUDI ME; INTENDE VOCI MEAE, CUM CLAMAVERO AD TE.

Verba sunt corporis Christi, sive cœtus fidelium inter hostium agmina constituti. « Domine, clamavi ad te, » ut auxilium ferres inter tot pericula laboranti, et quia clamavi, id est, magna voce interiori magnoque affectu cordis invocavi te, « exaudi me. » In hebreo est, *festina mihi*, id est, ad adjuvandum me festina, et sic re ipsa et factis exaudi me. Neque solum hodie clamantem « exaudi me, » sed « intende voci meae, cum clamavero ad te, » id est, quotiescumque clamavero ad te, tu quoque intende voci meae anres tuas.

Vers. 2. 2. DIRIGATUR ORATIO MEA SICUT INCENSUM IN CONSPPECTU TUO; ELEVATIO MANUUM MEARUM SACRIFICIUM VESPERTINUM.

Explicat nunc quid petat, et in quo velit exaudiri a Deo. Ac primum recto ordine petit ut Deus adjuvet eum in bene orando: nam, ut Apostolus dicit, « quid oremus nescimus, » et pari ratione, quomodo oremus nescimus, nisi spiritus adjuvet infirmitatem nostram. Petit ergo ut Deus illi auxilio gratie suae adsit, ut bene oret. Qualitates autem bonae orationis declarat similitudine thymiamatis, quod offerebatur in templo, ex præcepto Dei, mane et vespere, *Exod.* xxx. « Dirigatur, inquit, oratio mea sicut incensum, » id est, hoc primum peto, ut per gratiam tuam oratio mea dirigatur ad te ad modum thymiamatis. Porro thymiamata illud has habebat qualitates. *Primo*, constabat ex quatuor generibus aromatum, thure, galbano, onyche, stacte, ut S. Hilarius monet: hinc officiebatur odor suavissimus. *Secundo*, offerebatur in templi parte nobilissima, et interiore, quæ dicebatur Sancta Sanctorum, ubi erant tabulae testamenti et altare aureum. *Tertio*, offerebatur super ignem, et inde excitabatur fumus recta sursum ascendens. Quatuor aromata sunt quatuor virtutes, fides, fiducia, caritas et humilitas: ex his componitur oratio Deo gratissima. Templum Dei est homo: « Vos estis, inquit Apostolus, templum Dei, » I Cor. vi; sed pars interior est anima in cujus mente est lex Domini, digito Dei scripta; et in cujus voluntate est altare aureum, cor videlicet mundum, et ornatum gratia Dei. Summus Sacerdos est Christus: per illum enim, ut advocatum nostrum, semper orare debemus, et ideo singulas preces concludimus per Dominum nostrum Jesum Christum. Denique ignis, qui fumum suavissimum, et directe sursum ascendentem excitat, est fervor desiderii: sed in recta ascensione notatur recta intentio, et jugis attentio; qui enim orant ut videantur ab hominibus, illi

aura temporali detorquent incensum, ut non recta ascendat; illi etiam qui evagationes mentis habent, non dirigunt orationem ut debent: evagationes enim veluti flatus ventorum distrahant et dissipant fumum orationis, ut non recta sursum ascendat; et quia valde difficile est liberari ab omni evagatione mentis, ideo Propheta hujus rei proprie meminit dicens: « Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. » Quod sequitur: « Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum, » ejusdem rei repetitio est; nam per *elevationem manuum* oratio significatur, quia claudendo manus orare solebant Hebrei, ut etiam nos facimus. *Psalm.* cxxxiii: « In noctibus extolite manus vestras in sancta, et benedicite Domino; » et Apostolus I Tim. ii: « Levantes puras manus sine ira et disceptatione. » Itaque a ritu elevandi manus significatur oratio. Per *sacrificium vespertinum* intelligitur oblatio incensi, quæ vespere fiebat. Est igitur sensus: « Elevatio manuum mearum, » id est, oratio quam elevatis manibus fundo, sit veluti sacrificium incensi, quod ad vesperam offerebatur. Nisi magis placeat, per *sacrificium vespertinum* intelligi mactationem Agni immaculati, quæ vespere fiebat. Cur autem Propheta orationem suam similem esse sacrificio vespertino potius quam matutino, cum tam oblatio thymiamatis, quam agni mactatio fieret mane et vespere; ratio est, vel quia Psalmum hunc cecinit David ad vesperam, ut etiam Ecclesia christiana in Vesperis eundem Psalmum canit; vel quia sacrificium vespertinum nobilior erat, quia figura erat sacrificii crucis, quod ad vesperam factum est.

3. PONE, DOMINE, CUSTODIAM ORI MEI, ET OS- TITUM CIRCUMSTANTIE LABII MEI. Vers. 3.

Hæc est secunda petitio quam exaudiri cupit a Domino, ut videlicet detur sibi donum loquendi et tacendi, quando oportet: nam « qui non offendit verbo, hic perfectus est vir, » ut dicit S. Iacobus cap. iii; et « aliud est tempus loquendi, aliud tacendi, » ut dicitur *Eccle.* iii. Sumit autem Propheta, ut hæc explicet, metaphoram a custodia portarum domus, vel civitatis: duo enim sunt necessaria ad hoc, ut exeant qui debent exire, et non exeant qui non debent exire: janitor et ostium; nam ostium sine janitore non sufficit, quia vel semper erit apertum, vel semper clausum; janitor sine ostio non facile potest custodire portam, nisi semper vigilet, et vires habeat ad impediendum ne quis ingrediatur vel egrediatur ipso invito: sed cum ostium et ostiarius adsunt, omnia sunt tuta et facilia. Ait igitur: « Pone, Domine, custodiam ori meo, » id est, os meum est quasi porta, unde exeunt verba, et per verba exeunt cogitata et facta, ideo rogo ut adhibeas custodiam, janitorem videlicet, qui diligenter custodiat. « Et

Thymia-
matis
quali-
tes.

ostium circumstantiæ labiis meis, » id est, quia solus janitor ægre custodire potest hanc portam, rogo etiam ut apponas *ostium circumstantiæ*, id est, ostium circumstantis, sive ostium munitionis, id est, munitionem et forte, ut expugnari non possit; in hebræo ad verbum legitur: *Custodiam super ostium labiorum meorum*, ut sensus sit: « Pone custodiam ori meo, » custodiam, inquam, super ostium labiorum meorum: sed eadem sententia est. Porro ostiarius et ostium significant in presenti duo dona Spiritus Sancti: unum ex parte intellectus, ut sciat homo quando et quomodo, et quid loqui, vel tacere debeat; alterum ex parte voluntatis, ut audeat loqui quod oportet, et timeat loqui quod non oportet, quæ dona dicuntur *Isai. xi*: « Spiritus consilii et fortitudinis; » quæ sunt fere eadem cum virtutibus prudentiæ et charitate. Non autem hæc ita petuntur a Deo, ut non debeamus etiam nos diligentiam adhibere, ut custodiamus os nostrum, sed ut intelligamus ipsam etiam diligentiam nostram donum esse Dei, et in nullo gloriemur, quando nostrum nihil est, ut monet S. Cyprianus lib. III *ad Quirinum*, cap. IV.

Vers. 4. 4. NON DECLINES COR MEUM IN VERBA MALITIÆ, AD EXCUSANDAS EXCUSATIONES IN PECCATIS.

Hæc est tertia petitio, ut, quoniam adhibita etiam omni custodia, tamen fragilitas humana facit ut septies in die cadat justus, et in multis offendamus omnes, Deus auxilio suo nobis concedat, ut peccata libere confiteamur, ne dum excusando sani videri volumus, a celesti medico non sanemur. « Non declines, inquit, cor meum in verba malitiæ, » id est, non permittas ut, quando peccavimus, cor nostrum declinet in verba mendacii et simulationis. « Ad excusandas excusationes in peccatis, » id est, ad excusanda peccata variis prætextibus: nam *excusare excusationes*, phrasi hebraica, est facere excusationes, id est, texere prætextus, quomodo dicunt, *præliari prælia*, pro *facere prælia*; et *judicare judicia*, pro *facere judicia*. In hebræo est verbum generale *עלל*, quod *operari* significat; itaque verti poterat, *ad operandas operationes in peccatis*. Sed Septuaginta declaraverunt per *operari*, hoc loco, significari *protere*, quod est idem cum *excusare*. Ipsi etiam Rabbinii docent, *hatal* non esse operari quomodocumque, sed operari ex occasione et prætextu.

Vers. 5. 5. CUM HOMINIBUS OPERANTIBUS INIQUITATEM, ET NON COMMUNICABO CUM ELECTIS EORUM.

Quarta petitio est, ut custodiat nos Deus a consuetudine et familiaritate impiorum: multi enim innocentiam conservarent, nisi in perversos amicos et sodales incidere. Porro pars prima hujus versiculi pendet a versiculo superiore, et hic est sensus: « Non declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis cum hominibus operantibus iniquitatem, » id est, non patiaris me querere excusationes peccatorum, ut

ii faciunt, qui iniqui sunt, ut non flam socius eorum. « Et non communicabo cum electis eorum, » id est, et sic per gratiam tuam adjutus non communicabo cum convivis eorum, sed fugiam ipsorum consortium. Illud, *non communicabo*, in græco est, *non combinabo*, et sic legitur SS. Hilarius et Augustinus; sed idem est sensus: nam *combinare* est conjungi binos et binos, ut cum duo socii conjunguntur in mensa, vel in opere aliquo. In hebræo est, *non comedam*, id est, non convivabor, non assidebo in mensa. Itaque unus textus alium declarat, ac per hoc, *non communicabo*, idem est, ac si dixisset: Non communicabo in mensa; et hoc ipsum magis declaratur ex verbis sequentibus: nam cum *electis eorum* non significat, ut ii existimant, qui verba hebraica non legerunt, cum viris electis; sed, cum electis cibis, sive, ut vox hebraica sonat, cum *dulcibus* cibis eorum. Itaque sensus est: « Non communicabo cum electis cibis eorum, » id est, non ero particeps familiaritatis conviviorumque ipsorum. Quamvis enim ubique noceat malorum conversatio, sed nusquam magis quam in convivii et comotationibus.

6. CORRIPIET ME JUSTUS IN MISERICORDIA, ET INCREPABIT ME: OLEUM AUTEM PECCATORIS NON IMPINGUET CAPUT MEUM.

Quinta petitio est, ut ex gratia Dei incidamus in amicos ex charitate corripientes, non in adulatorum falsis laudibus blandientes et decipientes. Et hoc unum ex magnis Dei beneficiis est, ut inveniamus fideles amicos, qui vera nobis de nobis dicant, et nos ex magno Dei beneficio liberent eos audiamus, et ex corde gratias agamus. Nam apud eos qui de mundo sunt, et qui hoc Dei donum non acceperunt, « obsequium amicos, veritas odium parit. » Corripiet, inquit, me justus in misericordia, » id est reprehendet, ac, ut vox hebraea sonat, *feriet* me peccantem vir justus, ut sanet non injustus, ut occidat; « in misericordia, » in charitate, quia miseretur languentis; non in iracundia et felle amaritudinis, quia ulcisci cupit injuriam; iste, inquam, « increpabit me, » severius castigans delicta mea. « Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum: » *oleum peccatoris*, id est unguentum, quo suaviter et cum voluptate perungitur caput, significat blandiloquentiam adulatoris, qui peccata extenuat, vel excusat, imo etiam sub aliquo colore ut benefacta laudat. In hebræo explicatur utrumque simul, et suavitatis, et perniciæ adulationis: dicitur enim, *oleum venenit*, sive *amaritudinis*, ut veritatis S. Hieronymus; et est in verbis elegans allusio: nam *venenum* et *caput* eadem voce significantur; *rosh* enim et *caput* et *venenum* significat. Itaque ait: *Oleum rosh non impinguet meum rosh*. Neque est admittenda eorum expositio, qui utroque loco per *רֹאשׁ* intelligi volunt *caput*, et per *oleum capitis*, accipiunt oleum principale et pretiosum, et sensum esse volunt: « Corripiet me justus in

misericordia, » quia correptio fraterna est oleum principale, quod non destruit caput. Hæc, inquam, expositio non est admittenda, quia non solum repugnat Vulgate editioni, sed etiam versioni S. Hieronymi et Septuaginta Interpretum, et expositioni omnium veterum Patrum latinorum et græcorum; neque obstat quod pro *impinguet* in hebræo est *franget*: nam non est certum verbum *פָּרַק* significare *franget*, cum desit littera *aleph* in fine, et cum Septuaginta et S. Hieronymus verterint *impinguet*. Adde etiam quod vox *impinguet* non repugnat voci hebraica, quæ *frangere* et *destruere* significare dicitur, imo cum ea optime coheret: nam ideo Septuaginta Interpretes non dixerunt *liniat*, aut *perfundat*, quæ verba in bonum sonant, sed *impinguet*, quod sonat in malum: pinguedo enim deformat et destruit caput; et prudentissime consideraverunt Septuaginta Viri oleo non posse frangi aut destrui caput, quasi malleo contunderetur, sed destrui per deformationem, quam pinguedo adfert; ideo non dixerunt, *non destruat*, sed, *non impinguet caput meum*.

Vers. 7. 7. QUONIAM ADHUC ET ORATIO MEA IN BENEPLACITIS EORUM: ABSORPTI SUNT JUNCTI PETRÆ JUDICES EORUM.

Hic versiculus omnium judicio obscurissimus hunc sensum ex Chrysostomo habere potest: Non solum non communicabo cum impiis, sed adhuc oratio mea ad Deum est in « beneplacitum eorum, » id est, adversus eorum vitia et scelera, in quibus ipsi sibi placent. Sed ipsi brevi peribunt, sicut judices eorum, id est, principes eorum, et duces aliorum ad malum, « absorpti sunt juncti petræ, » id est, allisi ad petras perierunt. In hebræo est, *præcipitati sunt ad manus petræ*, et sensus est idem; significatur enim velox interitus impiorum, qualis est eorum qui absorbentur fluctibus marinis, dum agitati ab undis alliduntur ad scopulos. S. Augustinus existimat prædici conversionem infidelium superbiorum, ut sensus sit: Veniet tempus, quando oratio mea, quæ est: « Dimitte nobis debita nostra, » « erit in beneplacitis eorum, » id est, placebit, et frequentabitur ab eis: nam judices eorum, philosophi gentiles, qui de virtutibus et vitis judicabant, « juncti petræ, » id est, comparati ad Christum, « absorpti sunt, » evanuerunt, et nihil scivisse ostensi sunt; sed prior expositio est magis literalis et communis recepta.

Vers. 8. 8. AUDIENT VERBA MEA, QUONIAM POTUERUNT; SICUT CRASSITUDO TERRÆ ERUPTA EST SUPER TERRAM.

Redit ad id quod dixerat: « Oratio mea in beneplacitis eorum; » et addit multos impios, qui sibi ipsi peccatis complacebant, audituros verba sua, et per ea convertendos esse ad Deum: quomodo enim terræ durities aratro scinditur super

terram, sic humanum cor scinditur potentia et efficacia verbi Dei. « Audient, » inquit, illi pro quibus oratio a me fiebat, « verba mea, quoniam » ea verba « poterunt, » sive, ut legit S. Augustinus, *prævaluerunt*, efficacissima fuerunt ad conterenda corda eorum; « sicut crassitudo terræ erupta est super terram, » id est, sicut durities et crassities terræ rumpi solet vi ligonis, aut aratri super terram. In hebræo et aliquibus græcis habetur: *Audient verba mea, quoniam dulcia, sive decora fuerunt*; sed idem est sensus: verba enim tunc sunt potentia et efficacia, et prævalent in animis hominum, quando dulcia et decora sunt, atque adeo placent, et delectant, et persuadent.

9. DISSIPATA SUNT OSSA NOSTRA SECUS INFERNUM: QUIA AD TE, DOMINE, DOMINE, OCULI MEI: IN TE SPERAVI, NON AUFERAS ANIMAM MEAM.

Hæc est ultima petitio, quam exaudiri initio Psalmi postulaverat, ut videlicet Deus liberet animas nostras ab omni periculo tentationum. « Dissipata sunt, inquit, ossa nostra secus infernum, » id est, propter multitudinem et gravitatem tentationum, virtus et fortitudo nostra, quæ per « ossa » significatur ita dispersa, infirmata, et debilitata est, ut ad os inferni pene perveniret, ut videlicet pene ad nihilum redacta sit; et quia in his omnibus, « ad te, Domine, » sunt « oculi mei, » ad auxilium tuum respexi, « in te speravi, » oro ut « non auferas animam meam, » id est, non sinas tolli vitam meam, non patiaris me perire. Juxta interpunctionem hebraicam conjunguntur illa: *Sicut crassitudo terræ erupta est super terram, dissipata sunt ossa nostra secus infernum*, ut sensus sit: Quemadmodum terra scinditur aratro, et rumpitur, ita partes terræ hinc inde spargantur, ita dissipata sunt ossa nostra secus infernum in magna tribulatione; sed nos interpunctionem græcam et latinam secuti sumus, quoniam interpunctio non est ab ipso Propheta apposita, sed ab Interpretibus addita.

10. CUSTODI ME A LAQUEO QUEM STATUERUNT MIHI, ET A SCANDALIS OPERANTIUM INIQUITATEM.

Declarat unde timeat mortem; ac dicit se timere a laqueis et a scandalis, id est, a tentatione diaboli, et a malis exemplis hominum. « Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi » insidiatore, sive is laqueus sit concupiscentia carnis, sive concupiscentia oculorum, sive superbia vite; « et a scandalis operantium iniquitatem, » id est, ab exemplis carnalium, cupidorum et superbiorum. Quamvis in hebræo sit potius repetitio ejusdem rei, id est, a laqueo quem posuerunt mihi, et a muscipulis, sive laqueis operantium iniquitatem, tamen in sensu non est discrepantia; nam scandalum quoque est genus laquei et muscipule.

Vers. 11. 11. CADENT IN RETIACULO EIUS PECCATORES : SINGULARITER SUM EGO, DONEC TRANSEAM.

Docet in fine illos tandem casuros esse in retia diaboli, qui amant peccata; se autem et sui similes, qui oderunt peccata, liberos evasuros: quas admonitio demonstrat hominem esse liberi arbitrii, et simul valde consolatur eos qui timent Deum. « Cadent, inquit, in retiaculo ejus, » id est, in rete principis venatorum qui est diabolus, « peccatores, » id est, qui delectantur peccatis, qui sunt et esse volunt peccatores. « Singulariter sum ego, donec transeam, » id est, ego autem solitarius ero, donec transeam omnes laqueos et retia; de mundo non ero, quamvis in mundo ut peregrinus esse cogar, donec transeam ad patriam, ubi nulla erunt pericula. Per pronomen *ejus* aliqui intelligunt Deum, ut sensus sit, peccatores capiendos retibus Dei ad supplicium. Ita Chrysostomus et Theodoretus; sed quia illud,

PSALMUS CXLII

SECUNDUM HEBRÆOS.

V. v. — 1. *Intellectus David, cum esset in spelunca, oratio.*

2. Voce mea ad Dominum clamavi : voce mea ad Dominum deprecatus sum.

3. Effundo in conspectu ejus orationem meam, et tribulationem meam ante ipsam pronuntio :

4. In deficiendo ex me spiritum meum, et tu cognovisti semitas meas.

In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi.

5. Considerabam ad dexteram, et videbam; et non erat qui cognosceret me.

Periit fuga a me, et non est qui requirat animam meam.

6. Clamavi ad te, Domine, dixi : Tu es spes mea, portio mea in terra viventium.

7. Intende ad deprecationem meam : quia humiliatus sum nimis.

Libera me a persequentibus me : quia confortati sunt super me.

8. Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo : me exspectant justi, donec retribuas mihi.

Argumentum. — Preces ardentissimæ destituti prorsus ac desperantis ab omni humana ope, et solo Deo nitentis. Titulus habet, in specu hunc Psalmum a Davide factum. At in quonam? Num in Adulamico, an Engeddino? Nihil refert ad intelligendum Psalmum. Strophæ duæ : vers. 2-5, deprecatio; 6-8, spes.

ejus, est relativum ad aliquid antea nominatum, et Dei nulla mentio facta est, ideo probabilis est referri ad diabolum principem peccatorum, ut S. Hilarius exponit. Illud autem, *singulariter sum ego*, S. Augustinus exponit de Christo, qui in passione fuit relictus solus, cum omnes discipuli fugerint, et in rete diaboli per negationem, vel proditorem, vel nimium metum, vel scandalum acceptum aliquo modo inciderint. Ipse enim Dominus ait : « Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte ista, » *Matth. xxvi*; et futurum est, « ut dispergami in propria, et me solum relinquatis, » *Joan. xvi*. Sed hæc expositio vera et pia non videtur literalis; et ideo Chrysostomus potius in expositione literali secuti sumus; qui S. Joannes Chrysostomus rectissime monet, non satis esse, si aliquo tempore singulares simus et solitarii, ac penitus segregati a moribus peccatorum; sed necesse esse ut tales simus, donec transeamus, perseverantes usque ad vite finem.

V. s. h. — 1. *Eruditio David, cum esset in spelunca, oratio.*

Voce mea ad Dominum clamavi : voce mea ad Dominum deprecatus sum.

Effundam in conspectu ejus eloquium meum : tribulationem meam coram illo annuntiabo :

Cum anxius fuerit in me spiritus meus : tu enim nosti semitam meam. In via hac, qua ambulabo, absconderunt laqueum mihi.

Respice ad dexteram, et vide quia non sit qui cognoscat me.

Periit fuga a me, et non est qui quærat animam meam.

Clamavi ad te, Domine, dixi : Tu es spes mea : pars mea in terra viventium.

Ausculata deprecationem meam, quoniam infirmatus sum nimis.

Libera me a persecutoribus meis, quoniam confortati sunt super me.

Educ de carcere animam meam, ut confitear nomini tuo :

In me coronabuntur justi, cum retribuereis mihi.

1. Carmen Davidis, compositum quum esset in spelunca; preces.

2. Voce mea ad Jovam clamo, voce mea ad Jovam supplex oro.

3. Effundo coram illo querelam meam, angustias (arumnas) coram eo notas facio.

4. Cum languet (deficit) apud me spiritus (animus, vita) meus, (hoc me solatur quod) tu cognitam habes semitam (sortem) meam; (scis, inquam, quod) in via, quam ingredi debeo, occultant laqueum mihi.

5. Adspice dexteram meam, et vide, et nemo est mihi qui me cognoscat (opituletur); evanuit refugium (vel *evasio*) a me, nemo est qui quærat de me (me curet).

6. Clamo ad te, Jova; dico : Tu es refugium meum, portio mea in terra viventium (in his terris).

7. Attende ad vociferationem meam, nam debilis (exhaustus) sum vehementer; libera me a persecutoribus meis, nam fortiores (valentiores) sunt me.

8. Educ e carcere (angustiis; alii, *spelunca*) animam meam (me), ut celebrem nomen tuum; me circumdabunt justi quod benefeceris mihi.

NOTE.

Vers. 1. *Carmen*, propr. *maskil* : vid. ad Ps. xlii, 1. — Vers. 5. *Adspice dexteram*, qui locus est adjuvantis, et vide, num adjutor aliquis mihi adsit. — Vers. 8. *Circumdabunt justi*, de salute mea letaturi, eam mihi gratulaturi, tuarumque laudum futuri mecum. Alii, ut Vulgatus.

BELLARMINI EXPLANATIO.

PSALMUS CXLII.

TITULUS ET ARGUMENTUM.

Intellectus David cum esset in spelunca, Oratio.

Titulus demonstrat tempus, et locum, et occasionem, et materiam Psalmi. Tempus fuit, cum fugisset a Saule ad regem Achis, et ab illo etiam male habitus contulisset se in speluncam Odollam solus atque in maximo vite periculo constitutus, ut habemus lib. I *Reg.* cap. xxi. Locus est ipsa spelunca Odolla : nam quod alii dicunt de spelunca Engaddi, de qua lib. I *Reg.* cap. xxiv, non est probabile, quia in hac secunda spelunca Saul potius in periculo vite fuit, quam David. Occasio fuit persecutio Saulis, et periculum a rege Achis. Denique materia, sive argumentum, est oratio ad Deum, qua liberationem petit a periculo imminente. Sensus tituli hic est : *Intellectus David*, id est, in hoc Psalmo declaratur prudentia et sapientia David, qui cum esset delitescens in spelunca, sapienter cogitavit unicum remedium in tantis malis esse orationem ad Deum. Recte autem totus hic Psalmus altiore sensu refertur ad Christum filium David, cum oraret in horto, vel in cruce desertus ab omnibus. et in mortis presentissime periculo constitutus.

EXPLICATIO PSALMI.

Vers. 1. 1. VOCE MEA AD DOMINUM CLAMAVI, VOCE MEA AD DOMINUM DEPRECATUS SUM.

Vers. 2. 2. EFFUNDO IN CONSPECTU EIUS ORATIONEM MEAM, ET TRIBULATIONEM MEAM ANTE IPSUM PRONUNTIO.

Hoc principium Psalmi nihil aliud continet, nisi argumentum, quod videlicet David orationem fundat ad Deum; sed verba singula consideranda sunt. Illud, *voce mea*, significat Davidem non orasse sola voce corporis sui, ut faciant qui non intelligunt, vel non attendunt quid dicant; sed orasse voce sua, quam ipse in corde formabat, et per organum corporis etiam foris emittebat. Illud, *clamavi*, significat, ut alias diximus, vehementiam desiderii. Illud, *deprecatus sum*, est explicatio clamoris: clamant enim ad Dominum etiam qui blasphemant et maledicunt, sed non orant, hic autem precando et invocando clamabat. Illud, *effundo orationem in conspectu eius*, significat orationem illam factam fuisse, ubi solus Deus videbat, in spelunca, quasi in clauso cubiculo, ut Dominus postea monuit esse orandum; sed præterea significat præcipuum clamorem fuisse in corde, ubi revera solus Deus conspiciat. Illud, *et tribulationem meam ante ipsum pronuntio*, est explicatio præcedentium verborum: nam *effundere orationem in conspectu eius*, et *tribulationem ante ipsum pronuntiare*, idem sunt; tunc enim effunditur oratio, cum tota paulatim ex vase cordis producit, ut ab aliquo videatur; hoc autem fit, cum tribulatio in oratione per partes ad aures audientis pronuntiatur.

Vers. 3. 3. IN DEFICIENDO EX ME SPIRITUM MEUM, ET TU COGNOVISTI SEMITAS MEAS.

Explicat cur et quando pronuntiaverit tribulationem suam coram Deo. « In definiendo, inquit, ex me spiritum meum, » cum ex me fere discederet spiritus meus vitalis; cum deficeret vita mea, et in vicinia mortis essem. Vox hebraica significat *angustari, deficere, constringi et operire seipsum*, ut faciunt qui valde timeant. Id autem optime Davidi in spelunca latitanti, et in magno vitæ periculo constituto, sed verius convenit Christo in horto, vel in cruce oranti. S. Augustinus applicat sanctis martyribus pro fide agonizantibus. « Et tu cognovisti semitas meas, » id est, oravi cum deficeret spiritus meus, et oravi ad te, quia tu omnium optime « cognovisti semitas meas, » actiones, et studia mea, et nosti quam sine ulla iusta causa hæc patior.

Vers. 4. 4. IN VIA HAC, QUÆ AMBULABAM, ABSCONDERUNT LAQUEUM MIHI.

Docet afflictionem suam primum incepisse ab insidiis inimicorum, deinde ab aperta violentia.

Saul enim sæpe procuravit mortem Davidis per insidias, mittens eum ad prælia, et sperans in præliis occidendum; sed cum id non succederet, aperta villum aggressus est. Sic etiam Dominum nostrum sæpiissime tentarunt capere in sermone, ut eum perderent; sed cum sapientia vinceret malitiam, violenter ceperunt, et per Pilatum crucifigi postularunt. « In via hac, quæ ambulabam, » id est, in via iustitiæ, et mandatorum Dei, in qua ambulabam, in ipsis semitis quas tu optime nosti, « absconderunt laqueum mihi. » Explicemus hoc exemplis: Saul obtulit filiam suam Davidi in conjugem, modo ille interficeret ducentos Philisteos, cum quibus tunc bellum iustum erat populo Dei. Id autem fecit Saul, sperans Davidem in eo prælio interficiendum; sed ille a Deo adjunctus obedivit regi, et progressus ad prælium ducentos Philisteos interfecit. Sic etiam Pharisei observabant Christum, an sabbato careret, ut postea dicerent: « Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non custodit, » Joan. ix: ita ponebant laqueos in via mandatorum Dei; sed ille curabat, et ostendebat ea eratione non violari sabbatum, sicut vere non violabatur, cum essent illa opera non servilia, sed divina. Sic alias oblata adultera ponebant laqueos in via iustitiæ, dicentes: Hanc « mandavit Moyses lapidare, tu quid dicis? » Joan. viii. Notat hoc loco S. Augustinus, in ipsa via Domini non posse poni laqueos, sed *iusta viam*, ut dictum est in *Psalm. cxxxix*: « Juxta iter scandalum posuerunt mihi; » unde et Ecclesiasticus cap. ix, dicit: « Ignoras, quia in medio laqueorum ingrederis? » Sunt enim laquei a dextris et a sinistris, in medio est via iustitiæ. Quod ergo hic dicitur: « In via absconderunt laqueos, » intelligendum est opinione ipsorum, non revera; nam cum illi sint extra viam, et existimantes se ponere in via: sed vir justus non declinans a via iustitiæ, neque ad dexteram, neque ad sinistram, laqueos omnes evadit.

5. CONSIDERABAM AD DEXTERAM, ET VIDEBAM, ET NON ERAT QUI COGNOSCERET ME.

Hæc jam pertinent ad violentiam. Inimici enim, quibus insidiæ non profuerunt, convertunt se ad vim apertam. In illa autem pressura: « Considerabam, inquit, ad dexteram, » id est, auxilia amicorum, « et videbam, » num quis mihi socius et amicus adesset; « et non erat, qui cognosceret me, » id est, nullus mihi notum se esse confiteri ausus est. Hæc Davidi conveniunt, qui Saulis persecutionem fugiens ad regem Achis pervenit, sed et ille inimicum se ostendit; proinde solus in speluncam se contulit. Sed apertius Christo accommodantur, qui in passione multos videbat a sin-

nistris, id est, inimicos et adversarios: a dextris autem, id est, amicos et notos nullos habuit. Nam et Evangelista dicit: « Stabant autem omnes noti a longe; » et Petrus ipse, qui præcipuus erat amicorum, cum juramento dixit: « Non novi hominem hunc. » Recte igitur Dominus dicebat: « Non erat, qui cognosceret me. » In hebræo sunt verba infinitivi modi, *considerare, et videre*; sed modus infinitivus deservit etiam aliis modis, ac præsertim indicativo; et sensus etiam esse potest, servato modo infinitivo: Erat mihi considerare et videre, id est, considerabam et videbam, quomodo Germani et Turcæ, qui non tenent perfecte linguam italicam, vel latinam, dicunt: *Io stare Todesco, Io stare Turco*, et passim utuntur modo infinitivo pro indicativo.

Vers. 6. 6. PERIT FUGA A ME, ET NON EST QUI REQUIRAT ANIMAM MEAM.

Ostendit se in iis angustiis fuisse, ut non solum ab aliis auxilium habere non posset, sed neque fuga seipso juvare posset. « Perit, inquit, fuga a me, » id est, nullum remanet effugium. « Et non est qui requirat animam meam, » id est, non invenitur, qui sollicitus sit de vita mea, ne pereat. Et quidem David querebatur sibi aditum ad fugam corporalem non patere, quia fugere non poterat: sed Christus dicit perisse a se fugam, quia fugere volebat, et ipse sibi, et Pater ei fugam interdixit. Fuga enim non minus perit ab illo qui non vult, quam ab illo qui non potest fugere. Et vere non erat, qui requireret vitam Christi, ut eam servaret, cum ipse idem dixisset: « Ego pono animam meam; » et: « Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis, » Joan. x; et Patri dixerit: « Deus meus, ut quid dereliquisti me? » Matth. xxviii.

Vers. 7. 7. CLAMAVI AD TE, DOMINE, DIXI: TU ES SPES MEA, FORTIO MEA IN TERRA VIVENTIUM.

Exclusus David ab omni humano auxilio, ad Deum recurrit, cui nihil difficile est; et quoniam vir erat spiritualis, et noverat Deum aliquando amicos suos in terra peregrinationis hujus affligere, ut in patria gloriosius coronet, dicit: « Clamavi ad te, Domine, dixi: Tu es spes mea, » hic in peregrinatione, « portio mea, » hæreditas videlicet, « in terra viventium. » Sed cum ad Christum hæc referuntur, accipiendi sunt pro corpore ejus, quod est Ecclesia; vel, si in persona propria Christus loquitur, accipiendi sunt de expectatione resurrectionis et gloriæ corporis, quasi dicat: Quia non est qui requirat animam meam, id est, vitam meam corporalem, ne pereat, « clamavi ad te, Domine, » Pater: dixi: Tu es spes mea, » id est, expectatio mea, ut non des sanctum tuum videre corruptionem, » sed ostendas illi vias vitæ; tu quoque es « portio mea in terra viventium, » id est, tu facies ut caro mea glorificata per resurrectionem adipiscatur per ascen-

sionem hereditatem suam in superna Hierusalem, quæ est terra viventium.

8. INTENDE AD DEPRECATIONEM MEAM, QUIA HUMILIATUS SUM NIMIS.

9. LIBERA ME A PERSEQUENTIBUS ME, QUIA CONFORTATI SUNT SUPER ME.

Duplici argumento petit a Deo liberationem, tum quia ipse nimium depressus sit, tum quia inimici ejus nimium sint exaltati, et adversum se innocentem viribus prævaluerint. « Intende ad deprecationem meam, » et tandem exaudi me, « quia humiliatus, » id est, depressus, et afflictus sum valde. « Libera me a persequentibus me, quia confortati sunt, » id est, roborati sunt, et viribus aucti, ut facile prævalere possint. Hæc David merito dicebat, cum ipse solus lateret in spelunca, et hostes ejus Saul exercitum armatum duceret. Christus autem plane ad litteram dicere poterat: « Humiliatus sum nimis, » quia « humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, » Item « humiliatus erat nimis, » cum penderet inter latrones, cui iure convenit sedere super Cherubim. Vere etiam inimici ejus « confortati » erant valde, quod venit hora ipsorum, et potestas data est tenebris, ut in ipsum solem iustitiæ ad tempus prævalere viderentur.

10. EDUC DE CUSTODIA ANIMAM MEAM AD CONFITEMENDUM NOMINI TUI: ME EXSPOLIANT JUSTI, DONEC RETRIBUAS MIHI.

Quod attinet ad Davidem, S. Joannes Chrysostomus intelligit per *custodiam*, tribulationes et afflictiones, ob quas se in speluncam abdiderat, ut sensus sit: Educ me de his afflictionibus, ut de hæc spelunca egressus, et libere ubique discerens, laudem nomen tuum. Id enim « expectant » omnes « justi, » ut a tua providentia tribuatur mihi innocent liberatio. Sed forsitan David, ut vir sanctus, et a Deo mirifice illustratus altius aspirabat, et de mortali corpore, tanquam de custodia educi desiderans, cum Apostolo dicebat: « Quis me liberabit de corpore mortis hujus? » Illi enim vere confitentur nomini Domini, qui illuc ascendunt, ubi qui habitant, in sæcula sæculorum laudant Dominum, quod confirmatur verbis sequentibus: « Me expectant iusti, donec retribuas mihi; » expectabant enim Prophetam justum anime sanctorum Patriarcharum in limbo, donec requies tribueretur ei; et angeli sancti in celo, donec vera atque æterna felicitas retribueretur meritis ejus. Sed quod attinet ad Christum, orat educi « de custodia » corporis passibilis et animalis, et induere per resurrectionem corpus impassibile et spirituale, « ad confitemendum nomini Domini, » ut qui laboraverat prædicando populis, deinceps requiescat laudando Patrem. Atque, ut S. Augustinus, S. Hieronymus et S. Hi-

larius docent, Christo maxime proprie convenit quod sequitur: « Me expectant justī, donec retribuas mihi; » omnes enim justī, et qui mortui fuerant ab origine mundi, et qui vivebant in carne, ut Apostoli, alique fideles discipuli, expectabant maximo desiderio Christum resurgentem, et debita retributione gloriæ exaltatum, quia « ex plenitudine gloriæ ejus » omnes accepturi erant; nam, quemadmodum dicit S. Joannes cap. vii: « Nondum erat Spiritus datus, quia

nondum Jesus erat glorificatus; » sic etiam dicere possumus: Nondum animæ sanctorum ex carcere limbi ad regna cælorum ascenderant, quia Rex gloriæ Christus in gloriam suam nondum introierat. Ex hebreo aliqui vertunt, *me coronant justī*, pro *me expectant*, sed vox כָּרַר non solum coronare, sed etiam *expectare* et *sustinere* significat, ut perspicuum est ex Job. cap. xxxvi, vers. 2; nam כָּרַר od legimus, *sustine me*, in hebreo est, כָּרַר לִי.

PSALMUS CXLIII

SECUNDUM HEBRÆOS.

V. v. — *Psalmus David, 1. quando persequatur eum Absalom filius ejus.*

Domine, exaudi orationem meam: auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua justitia.

2. Et non intres in iudicium cum servo tuo: quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

3. Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam.

Collocavit me in obscuris sicut mortuos sæculi.

4. Et anxius est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.

5. Memor fui dierum antiquorum: meditatus sum in omnibus operibus tuis; in factis manuum tuarum meditabar.

6. Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi.

7. Velociter exaudi me, Domine: defecit spiritus meus.

Non avertas faciem tuam a me: et similis ero descendentibus in lacum.

8. Auditam fac mihi mane misericordiam tuam: quia in te speravi.

Notam fac mihi viam in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam.

9. Eripe me de inimicis meis, Domine; ad te confugi.

10. Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.

11. Propter nomen tuum, Domine, vivificabis me, in aequitate tua.

Educes de tribulatione animam meam,

12. Et in misericordia tua disperdes inimicos

V. s. h. — *Canticum [h. Psalmus] David.*

Domine, exaudi orationem meam, ausculta [h. auribus percipe] deprecationem meam in veritate tua; exaudi me in iustitia tua.

Et non venias ad iudicandum cum servo tuo: quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

Persecutus est enim inimicus animam meam, confregit in terra vitam meam: posuit me in tenebris [h. collocavit me in tenebris] quasi mortuos antiquos [h. sæculi].

Et anxius fuit in me spiritus meus: in medio mei sollicitum fuit cor meum.

Recordabor dierum antiquorum, meditabar omnia opera tua: facta manuum tuarum loquebar.

Expandi manus meas ad te: anima mea quasi terra sitiens ad te. SEMPER.

Cito [h. festina] exaudi me, Domine, defecit spiritus meus: ne abscondas faciem tuam a me, et comparabor descendentibus in lacum.

Fac me audire mane misericordiam tuam, quoniam in te confido:

Notam fac mihi viam in qua ambulem, quoniam ad te levavi animam meam.

Libera me de inimicis meis, Domine: ad te protectus sum,

Doce me, ut faciam voluntatem tuam, quia tu Deus meus: spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.

Propter nomen tuum, Domine, vivificabis me: in iustitia tua educes de angustia animam meam.

Et in misericordia tua dissipabis inimicos

meos, et perdes omnes qui tribulant animam meam: quoniam ego servus tuus sum. meos, et perdes omnes tribulantes animam meam: ego enim sum servus tuus.

Argumentum. — « Tota est ad Deum versa oratio, et affectus pii ac flagrantis desiderii plena, sed plana ac facilis, breviter emphatica nec luminibus orba. » Venema. Stropha duæ, si lubet: 1-6, 7-12.

1. Carmen Davidis.

Jova, audi preces meas, ausculta deprecationem meam; pro fide tua exaudi me, pro justitia tua.

2. Neque venias in iudicium cum servo tuo, nam non justus est coram te omnis vivens.

3. Nam persequitur hostis animam meam, proterit in terra vitam meam, habitare me facit in tenebris instar dudum mortuorum.

4. Et languet (deficit) apud me spiritus meus, in pectore meo stupet (alii, *turbatum est*) cor meum.

5. In memoriam revoco dies pristini temporis, cogito de omni opere tuo, de facto manuum tuarum meditor.

6. Expando manus meas ad te; anima mea, ut terra languescens (siccitate, ad pluviam) ad te.

7. Propere exaudi me, Jova, conficetur spiritus meus; ne occultes faciem tuam a me, ita ut similis reddar descendentibus in foveam (sepulcrum).

8. Audire me fac mane (cito) gratiam tuam, nam in te fiduciam colloco; indica mihi viam, qua eam, nam ad te attollo animam meam.

9. Libera me ab hostibus meis, Jova; ad (apud) te occulto me (in tuam tutelam confugio).

10. Doce me facere voluntatem tuam, nam tu es Deus meus; spiritus tuus bonus ducat me in solo recto.

11. Propter nomen tuum, Jova, vivum me servabis, pro justitia tua educes ab angustis animam meam.

12. Et pro gratia tua ad silentium rediges (delebis) hostes meos, et perdes omnes adversarios animæ meæ: nam ego servus tuus sum.

NOTE.

Vers. 1. Quæ h. l. memoratur *justitia* Dei non est severi iudicis justitia, quæ respicitur vers. 2, sed illa quæ cernitur in vindicandis misere oppressis. — Vers. 3. *Dudum mortuorum*, propr. *mortuorum sæculi*, quorum memoria omnis evanuit. Alii, *instar mortuorum in omne tempus*, qui nunquam ad vitam redeunt: nec hoc male. — Vers. 5. *Dies pristini temporis*, quibus sepe cultores suos ex angustis eripuisti. — Vers. 8. *Viam*, agendi rationem, ut dignus tuo favore evadam; vel: ut pericula evitem, quod minus placet. *Ad te attollo*, etc., i. e. ad te me convertio. — Vers. 10. *Solum rectum* est via pietatis et virtutis, vel felicitatis: sed prius præcipiet.

BELLARMINI EXPLANATIO.

PSALMUS CXLII.

TITULUS ET ARGUMENTUM.

Psalmis David, quando eum filius suus persequabatur.

Hic in- In hebreo solum habetur, *Psalmus David*; cetera verba explicandi argumenti gratia Septuaginta Interpretes addi-
derunt, ut S. Hieronymus affirmat. Quamvis autem Patres latini hunc Psalmum exponant de passione Christi, quem
mentis- quasi aliorum Davidem persequabatur Judas, ut alter Absalon secundum Augustinum, vel populus Iudaeum secun-
les du- dum Gregorium; tamen dabitari non debet, quin ad litteram exponi possit de ipso Davide, qui persecutionem Ab-
meritor. salonis, penam peccati sui esse agnoscens, peccata sua deplorat, et misericordiam a Deo postulat. Hinc enim Eccle-
sia catholica hunc Psalmum inter septem Penitentiales numerat, quia praescribit David exemplo suo formam pre-
candi veris penitentibus, atque hunc sensum persequitur S. Joannes Chrysostomus.

EXPLICATIO PSALMI.

Vers. 1. 4. DOMINE, EXAUDI ORATIONEM MEAM : AURIBUS
PERCIPE OBSECRATIONEM MEAM IN VERITATE TUA :
EXAUDI ME IN TUA JUSTITIA.

Postulat initio Psalmi David exaudiri in veritate
et in iustitia, et explicat in qua petitione exaudiri
velit, quia presupponit Deum intelligere, peti a
se remissionem culpae commissae, ob quam pun-
niebatur. Intelligebat autem Deus hoc eum petere,
et in hoc exaudiri velle, tum quia videbat deside-
rium cordis ejus, tum etiam fortasse ex gemitu
et suspiriis vere contritionis. Sic enim S. Maria
Magdalena non legitur postulasse verbis remis-
sionem peccati, sed ex lacrymis quibus pedes Do-
mini rigabat, intellexit Dominus quid peteret, et
ait : « Remittuntur tibi peccata tua. » Ergo corde
contrito David, et interno gemitu, petens culpae
remissionem dicit : « Domine, exaudi orationem
meam, » quam tu bene intelligis, quae sit ; et id
ipsum repetens, addit : « Auribus percipe obse-
crationem meam in veritate tua, » id est, juxta
fidelitatem tuam, qua servas promissa tua de re-
missione penitentibus danda. Quod ipsum ite-
rum repetit, cum addit : « Exaudi me in tua jus-
titia, » ubi per *justitiam* intelligit fidelitatem, quae
est pars justitiae, quam paulo ante veritatem voca-
vit. S. Joannes Chrysostomus intelligit per *justitiam*
benignitatem, qua utitur Deus erga veros peni-
tentes; ideo enim notat Prophetam non dixisse :
« Exaudi me in *justitia*, » sed, « in tua *justitia*, »
qua videlicet uti solus erga penitentes, quo non
tam *justitia*, quam ineffabilis benignitas est. Si-
quidem Deus, ubi viderit penitentiam, ubi audie-
rit confessionem, continuo indulget offensas. « Dic
tu prior, » inquit per Isaiam, cap. XLIII, « iniqui-
tates tuas, ut justificeris. » Judices homines qua-
erunt confessionem rei, ut eum damnet : Deus
quaerit, ut absolvat. Denique pater filii prodigi,
per quem intelligitur Deus, mox ut vidit rever-

Judices
quaerunt
confessio-

tentem filium, et audivit : « Pater, peccavi in cor-
am te, » cecidit super collum ejus, ut eum
osculatus eum jussit afferri stolam primam, an-
nulum, calceos, occidi vitulum saginatum, etc.
Hae expositio fere eadem est cum ea quam supra
attulimus; nam *justitia* illa, qua Deus promissam
indulgentiam penitentibus exhibet, nihil est aliud,
nisi fidelitas praestanda benignitatis eximiae. S. Augustinus per *justitiam* Dei intelligit
justitiam, quam non ex nostris meritis, sed ex
gratia Dei habemus : quae sententia vera est, sed
prior magis convenit litterae.

2. ET NON INTRES IN JUDICIUM CUM SERVO TUO, Vers. 2.
QUIA NON JUSTIFICABITUR IN CONPECTU TUO OMNIS
VIVENS.

Petit remissionem peccati ex promissione et
fidelitate Dei : nunc addit aliud argumentum ex
conditione et fragilitate generis humani. « Non
intres in iudicium cum servo tuo, » id est, noli
mecum iudicio contendere; neque enim ego re-
sistere audeo, neque me iustum dicam, sed
peccatum meum confitebor. « Quia non justifica-
bitur in conspectu tuo omnis vivens, » id est,
quia non ego solus, sed omnis vivens cadet
causa, si tecum iudicio contendere voluerit.
Omnis enim vivens, aut est peccator, aut justus
in via, aut justus in patria. Qui peccatores sunt,
ut homicidae, adulteri et similes, poterunt qui-
dem justificari coram hominibus, apud quos
aliorum crimina saepe occulta sunt, vel iudicio
probari non possunt; sed in conspectu Dei non
justificabuntur, quia Deus videt corda et con-
scientias, et ex ipsis conscientiae testimoniis
convincet eos. Qui justi sunt, sed adhuc in via,
non justificabuntur in conspectu Dei, quoniam
non audebunt se justificare; sed cum Apostolo
dicent, I Cor. IV : « Nihil mihi conscius sum, sed
non in hoc justificatus sum; qui enim iudicat

me, Dominus est : » fortasse enim ille videt in
me, quod ego non video; et cum Job, cap. IX,
dicere debeat : « Si habuero quidpiam iustum,
non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. » Item non justificabuntur « in conspectu
Dei, » quoniam intelligunt *justitiam* suam non a se
acquisitam, sed a Deo donatam esse, et ideo
non se justificabunt coram Deo, quasi ex se justi
sint, sed gratias agent justificatori suo. Denique
non justificabuntur « in conspectu Dei, » quon-
iam, etiamsi justi sint, quia criminibus carent,
tamen etiam peccatores se esse intelligunt, quia
peccatis quotidianis non carent, et dicunt cum
aliis Sanctis : « Dimitte nobis debita nostra, »
Matth. VI; et : « Si dixerimus, quia peccatum
non habemus, nos ipsos seducimus, » I Joan. I.
Qui justi sunt in patria, et criminibus et peccatis
non solum carent, sed etiam inquinari non pos-
sunt, non justificabuntur « in conspectu tuo, »
tum quia *justitiam* suam non sibi tribuunt, sed
Deo a quo illam habent; tum quia tanta est pu-
ritas Dei, ut comparatione ejus omnis alia *justitia*
in *justitia* esse videatur. « Stelle enim non sunt
mundae in conspectu ejus, » Job. XXV. Sed quo-
niam haeretici Lutherani et Calviniani ex hoc
loco probare contendunt, nullam esse in ho-
mine justificato veram *justitiam*, sed solum im-
putatam, et omnia opera iustorum esse peccata
mortalia et digna supplicio aeterno, si a Deo im-
putarentur, observandum est, Davidem non
dixisse nullum esse vere iustum, sed contra
dixisse in *Psalm.* XVII : « Et retribuet mihi Do-
minus secundum *justitiam* meam, et secundum
puritatem manuum mearum retribuet mihi, quia
custodivi vias Domini, nec impie gessi a Deo
meo; et ero immaculatus cum eo, » etc.; et in
Psalm. CXVIII : « Beati immaculati in via qui am-
bulant in lege Domini. » Neque hoc loco dixisse
eundem Davidem : Nullus vere *justificabitur*, sed,
non *justificabitur in conspectu tuo* : quod intelli-
gunt Patres, vel quia *justitia* eorumdem iustorum
vera quidem est, sed ab ipsis non est, quasi pro-
priis viribus acquisita, sed a Deo gratis donata :
ita S. Augustinus hoc loco; vel quia *justitia* eo-
rundem iustorum vera, sed non pura est, cum
admixta sit peccatis venialibus : ita S. Gregorius
hoc loco, S. Hieronymus in epist. ad Ctesiphonem,
et S. Augustinus in lib. De Perfectione *justitia*;
vel denique, quia etiamsi vera et pura esset
absoluta, tamen comparata ad *justitiam* Dei in-
creata et infinita, *justitia* esse non videtur,
quomodo lux lucernae coram sole non lucet : ita
S. Hilarius, S. Hieronymus, et alii hoc loco, et
S. Bernardus, serm. 5 De Verbis Isaiae. Atque hoc
est quod legitur Job. IV : « Numquid homo Dei
comparatione justificabitur? » et cap. IX : « Vere
scio quod ita sit, et quod non justificabitur homo
compositus Deo. » In quem locum vide S. Au-
gustinum in lib. ad Orosium contra Priscillianistas
et Origenistas, cap. X.

3. QUIA PERSECUTUS EST INIMICUS ANIMAM Vers. 3.
MEAM : HUMILIAVIT IN TERRA VITAM MEAM.

Hae est tertia ratio quam adducit ad impe-
trandam remissionem peccatorum, quae sumpta
est ex gravitate tentationis; non enim sponte sua,
et nullo tentante peccavit, ut fecerunt angeli re-
probi, qui propterea remissionem peccati non
invenierunt; sed gravissima persecutione inimici
nostri diaboli, qui tanquam « leo rugiens circuit
querens quem devoret, » prostratus fuit, et de-
fectus ab altitudine innocentiae ad imum peccati
lethalis. Itaque illa particula causalis, quia, jun-
genda est cum verbis illis : Exaudi me in tua *jus-
titia*; quasi dicat : Exaudi me, quia es iustus,
promissae adimplens, « quia non justificabitur
in conspectu tuo omnis vivens : quia persecutus est
inimicus animam meam, » sollicitando ad adul-
terium, et tentando ad homicidium, et « humi-
liavit, » prostravit, abiecit « vitam meam » us-
que ad terram, quia me vilem et contemptibili-
lem reddidit in conspectu tuo, et sanctorum
angelorum; et rursus humiliavit ad terram,
quia terrae amatorem fecit, qui anlea in celestibus
conversabar. Hae expositio communis est
SS. Patrum Chrysostomi, Augustini, Gregorii et
aliorum.

4. COLLOCAVIT ME IN OBSCURIS, SICUT MORTUOS Vers. 4.
SEculi; ET ANXIATUS EST SUPER ME SPIRITUS MEUS,
IN ME TURBATUM EST COR MEUM.

Pergit in explicatione calamitatum, quas dia-
bolica persecutio per peccatum adfert. Postquam
enim animam humiliavit ad terram, id est, ter-
renis cupiditatibus implicavit, « in obscuris »
eam collocat, in tenebris videlicet spiritualibus,
excecaans oculos interiores, ut falsa bona am-
plectatur pro veris, ut voragine et praecipitia
non advertat, ut viam, quae ducit ad vitam, om-
nino non videat; denique in iis tenebris collocat,
in quibus versantur mortui saeculi, id est, jam
dudum mortui, sive a saeculo mortui; vel, ut
verit S. Hieronymus, antiqui mortui, in quibus
ne vestigium quidem oculorum remanet. Est
enim haec amplificatio tenebrarum spiritualium,
in quibus versantur amatores mundi. De quibus
tenebris loquitur Apostolus ad Ephes. IV : « Te-
nebris obscuratum habentes intellectum, alienati
a via Dei propter ignorantiam, quae est in illis
propter cecitatem cordis ipsorum; » et cap. VI :
« Non est nobis collocatio adversus carnem et
sanguinem, sed adversus principes et potestates,
adversus mundi rectores tenebrarum harum; »
quamvis fortasse non sit dicenda amplificatio te-
nebrarum spiritualium, cum tante sint, ut nihil
addi posse videatur. Quae enim major obscuritas
mentis, quam propter momentaneam volupta-
tem contemnere felicitatem aeternam? Sequitur :
« Et anxius est super me spiritus meus; » qui-
bus verbis indicat se ex divino lumine corpore